

HET SIJZENSLAAPTREKONDERZOEK IN DE SEIZOENEN 1986/'87 EN 1987/'88

Dick A. Jonkers

Inleiding

Naar aanleiding van geconstateerde slaaptrekbewegingen van Sijzen naar en van het Gooi (Kraak 1978, Taapken 1985) werden in de winterseizoenen 1986/1987 en 1987/1988 pogingen ondernomen om de slaapplaatsen te tellen.

De indertijd gepubliceerde waarnemingen wekten de indruk, dat er hoofdzakelijk in het zuidelijk deel van het Gooi gerichte slaaptrek vanuit het Vechtplassen-gebied plaatsvond. Het verschijnsel riep behalve aandacht voor de feitelijke slaapplaats nog diverse andere vragen op.

- Was het een tijdelijk of permanent verschijnsel?
- Trekken de Sijzen ook op andere plaatsen vanuit de moerasgebieden naar de bossen op de zandgronden?
- Welke aantallen trekken naar de slaapplaatsen?

Deze bijdrage is het verslag van de activiteiten die werden ondernomen om een antwoord op deze vragen te geven en het resultaat dat werd geboekt.

Werkwijze

Vanaf Naarden tot Hollandse Rading werden trajecten uitgezet die door de medewerkers aan het onderzoek werden gecontroleerd.

Dit gebeurde op ongeregelde data en tijden, waarbij de frekwentie aan de medewerkers werd overgelaten. Wel werd als voorwaarde gesteld dat de waarnemingen vanaf enkele uren voor zonsondergang moesten worden verricht.

Er werd enkele keren voor de terugtrek naar de fourageergebieden gepost.

De eerste controles werden eind november uitgevoerd. Daarna werd in december op verschillende punten en data aan de westrand van het Gooi naar trekbewegingen van Sijzen gezocht. De aandacht was daarbij vooral op de Hoorneboeg geconcentreerd, waarvan enige jaren geleden slaaptrek was gemeld (Taapken 1985).

In januari en februari werd wekelijks het hele gebied onder de loupe genomen. Voorts werd aandacht geschonken aan het voorkomen van Sijzen in de fourageergebieden, waarbij ook het Gooi werd betrokken. In 1988 werd aanvullend onderzoek uitgevoerd in de bossen rond de Lage Vuursche.

Resultaten

Ondanks intensief onderzoek werden er in het seizoen 1986/1987 geen slaaptrekbewegingen van Sijzen gevonden.

Er was één waarneming van ochtendtrek, die mogelijk zou kunnen duiden op terugkeer van een slaapplaats naar de fourageergebieden.

Het betrof een groepje Sijzen dat vanaf de richting Hilversum boven de Hoorneboeg hoog kwam aanvliegen en over het vliegveld Hilversum in zuidwestelijke richting verdween.

Dat er verder geen trekbewegingen werden gezien is niet zo vreemd, want er waren zeer weinig Sijzen in het gebied tussen de Vecht en de Eem.

Voor wat de aantallen betreft verliep het seizoen 1987/1988 gunstiger. Er waren minstens enkele duizenden Sijzen in het gebied aanwezig.

Er waren maar weinig waarnemingen van trekkende groepen Sijzen. De bewegingen die werden geconstateerd hadden betrekking op groepjes van 1-3 exemplaren die veelal in verschillende richtingen vlogen.

Vooral rond de landgoederen lipen de vliegrichtingen sterk uiteen, waarbij per teldag slechts enkele groepjes werden gezien. Alleen bij de Hoorneboeg, ten zuiden van Hilversum week de situatie af. Daar werden op 19 januari 1988 eerst twee hoog overvliegende groepjes Sijzen gehoord.

Een kwartier later bewoog een groep van 28 exemplaren zich in dezelfde richting (naar het oosten).

Tussen het Hilversums Wasmeer en Hollandse Rading vlogen echter op 13 februari 1988 eerst enkele Sijzen in oostelijke richting en een kwartier later vijf groepjes naar het westen. Enkele dagen later kwamen enkele exemplaren boven de Hoorneboeg over in noordwestelijke richting.

Op andere data werden in deze regio geen gerichte trekbewegingen geconstateerd. Het totale aantal Sijzen met gerichte trekbewegingen bedroeg iets meer dan honderd exemplaren.

Uit de bovenvermelde gegevens valt niet op te maken dat er sprake is van gerichte slaaptrek. Ook de ochtendwaarnemingen wijzen niet op terugtrek naar de fourageergebieden. Het zijn allemaal min of meer toevallige waarnemingen. Het gebied bij de Hoorneboeg en tussen Hilversum en Hollandse Rading zou nog eens zeer intensief onderzocht moeten worden.

De Sijzen in het Vechtplassengebied bleven in hun fourageergebieden overnachten. Dit kon o.a. worden geconcludeerd uit een ochtendwaarneming van een groep van circa 200 exemplaren bij de Breukelerveense Kooi op 7 februari 1988. Diezelfde ochtend was er gecontroleerd bij de aanliggende Egelshoek, waar geen terugkerende Sijzen waren gezien. Ook de waarnemingen bij het Naardermeer wijzen er op dat de Sijzen er niet alleen voedsel zoeken, maar er ook blijven overnachten.

Al met al was het onderzoek een leerzame en tijdrovende exercitie.

De uitkomst was niet wat wij verwachtten, namelijk het vinden van slaapplekken ver buiten het voedselgebied.

Blijft de vraag welke omstandigheden er toe geleid hebben dat er vroeger wel slaaptrek is vastgesteld. Niet gedurende één jaar, maar liefst elf jaar met in goede sijzenjaren binnen een half uur een paar honderd exemplaren (Taapken 1985).

De Vogelwacht Utrecht heeft ook al eens naar slaaptrek gekeken. De Sijzen verdwenen ver in de richting Baarn (med.R.van Beusekom).

Voorlopig wordt met deze publikatie het onderzoek afgesloten. Toch willen we graag het raadsel nog eens oplossen. Aan ieder lid de vraag om aan het eind van de dag of in de ochtend de Sijzen goed in de gaten te willen houden en notities te maken van verplaatsingen. Bij vermeende slaaptrek kan contact met mij worden opgenomen.

Met dank aan Rick van den Akker, Yolande Bosman, Nico Dwars, Henk Hardon, Fred van Klaveren, Bob van Poelgeest en Adri Vermeule die de bouwstenen leverden.

Literatuur:

1. Kraak, W. 1978 Ervaringen met Sijzen. De Korhaan 12(2) 37-38
2. Taapken, J. 1985 Slaaptrek van Sijzen. De Korhaan 1-(6) 134-138